

Marko Kilpi kok

Lakialoite laiksi lastensuojelulain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään lastensuojelulakia muutettavaksi siten, että sijaishuollossa mahdollistetaan lyhytaikainen puhelimen käyttörajoitus ilman, että tätä varten olisi tehtävä erillistä päätöstä, laajennetaan lastensuojelulaitosten henkilökunnan mahdollisuuksia toteuttaa henkilötarkastuksia ja pidennetään liikkumisvapauden rajoittamisen enimmäisaikaa.

Lastensuojelulain 11 luvun 65 §:n 3 momentti muutetaan siten, että lapsen puhelin voidaan ottaa haltuun ilman päätöstä, jos kyse on lyhytaikaisesta, enintään 12 tuntia kestävästä puhelimen käytön rajoittamisesta.

Lastensuojelulain 11 luvun 66 §:n 1 momentti muutetaan siten, että henkilötarkastuksen tekemiseksi riittäisi syy epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä.

Lastensuojelulain 11 luvun 69 §:n 2 momentti muutetaan siten, että lastensuojelulaitoksen johtajan tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluvan henkilön päätettävissä olevan lapsen liikkumisvapauden rajoittamisen lastensuojelulaitoksessa enimmäisaika pidennetään nykyisestä 7 vuorokaudesta 30 vuorokauteen. Lisäksi aloitteessa esitetään, että yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 90 vuorokautta nykyisen 30 vuorokauden sijaan.

PERUSTELUT

Lastensuojelulaissa on ilmennyt useita puutteita ja ongelmia, jotka ovat nopeasti kriisiyttäneet vakavalla tavalla lastensuojelun. Koulukodeissa ja muissa huostaanotettujen lasten ja nuorten sijoituspaikoissa lasten liikkumista ei ole enää voinut rajoittaa entiseen tapaan ja jopa puhelimen käytön rajoittamisesta on tehtävä hallinnollinen rajoittamispäätös. Jokainen lapseen kohdistuva rajoittamispäätös pitää tehdä tapauskohtaisesti ja yksilöllisesti arvioiden ja harkiten. Lisääntynyt byrokratia on tehnyt käytännön lastensuojelutyöstä hyvin vaikeaa.

Lapsen kasvatukseen liittyy olennaisena ja luonnollisena osana rajat ja säännöt. Ne ovat välittämistä ja rakkautta. Valtaosa huostaanotetuista lapsista on nimenomaisesti näistä jäänyt elämässään paitsi. Tilanne, missä lapsen itsemääräämisoikeus on astellut lapsen edun yli, ei ole lastensuojelulain hengen mukainen.

Lakialoite LA 22/2024 vp

Merkittävimmän ongelman on muodostanut aiemmin käytössä olleen liikkumisrajoituksen poistuminen. Lapset ja nuoret voivat käytännössä poistua sijoituspaikastaan mielensä mukaan, minkä vuoksi päihde- ja väkivaltaongelmat ovat räjähtäneet vaarallisella tavalla käsiin. Nykytilanteessa sijoituspaikoissa voidaan yksilöllisellä rajoittamispäätöksellä rajoittaa 7 vuorokauden ajan lasten ja nuorten liikkumista. Se ei kuitenkaan auta käytännössä mitään ja lyhyiden päätösten teko kuormittaa henkilöstöä. Lakimuutoksen jälkeen sijoituspaikka voisi tehdä rajoittamispäätöksen 30 vuorokauteen asti, mikä auttaisi tilannetta huomattavasti, jopa ratkaisevasti.

Keskeinen ongelma on myös päihdeiden ja teräseiden salakuljettaminen sijaishuoltoon. Nykytilanteessa henkilökunta ei voi tehdä henkilötarkastuksia esimerkiksi nuorten tullessa koti-harjoittelusta, tai silloin kun he ovat olleet laitoksen ulkopuolella valvomatta, ilman perusteltua syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään tällaisia esineitä. Lakimuutoksella madallettaisiin henkilötarkastuksen vaatimuksia luopumalla *perustellun syyn* vaatimuksesta. Vastaisuudessa syy epäillä riittäisi henkilötarkastuksen suorittamiseksi.

Lakimuutoksella lastensuojelulaitos voisi rajoittaa puhelimen käyttöä ilman hallinnollista rajoittamispäätöstä. Tämä on tärkeää esimerkiksi lapsen tai nuorten unen turvaamiseksi sekä hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Perustuslain 7 §:ssä on turvattu jokaisen oikeus henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Kyseessä on tärkeä perusoikeus, jonka turvaamiseen julkisella vallalla on PL 22 §:n mukaan velvollisuus. Suomalaisessa perusoikeusjärjestelmässä yksi perusoikeus ei voi kuitenkaan tehdä tyhjäksi muita perusoikeuksia, kuten vaikkapa henkilön oikeutta turvallisuuteen tai oikeutta riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Lainsäädäntöä on kehitettävä siten, että se huomioi nykyistä paremmin itsemääräämisoikeuden lisäksi myös muut perustuslaissa turvatut perusoikeudet.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

lastensuojelulain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lastensuojelulain (417/2007) 65 §:n 3 momentti, 66 §:n 1 momentti ja 69 §:n 2 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 542/2019, seuraavasti:

Lakialoite LA 22/2024 vp

65 §

Aineiden ja esineiden haltuunotto

Laitoksen haltuun saadaan lisäksi ottaa lapsella olevat lapsen oman tai toisten lasten sijaishuollon järjestämistä tai laitoksen yleistä järjestystä todennäköisesti vakavasti haittaavat muut kuin 1 momentissa tarkoitetut aineet ja esineet. Tällaiseksi esineeksi voidaan katsoa myös lapsen puhelin. Haltuunotosta tekee päätöksen laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö. Päätöstä haltuunotosta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos kyse on lyhytaikaisesta, enintään 12 tuntia kestävästä, puhelimen käytön rajoittamisesta. Toimenpidettä ei saa jatkaa pidempään kuin se tässä momentissa tarkoitetusta syystä ja lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta on välttämätöntä.

66 §

Henkilöntarkastus

Jos on syytä epäillä, että lapsella on vaatteissaan tai muutoin yllään 65 §:n 1 momentissa tarkoitettuja aineita tai esineitä, hänelle saadaan asian tutkimiseksi tehdä henkilöntarkastus.

69 §

Liikkumisvapauden rajoittaminen

Laitoksen johtaja tai hänen määräämänsä laitoksen hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi päättää yhteensä enintään 30 vuorokautta kestävästä liikkumisvapauden rajoittamisesta. Jos rajoittamista on tarpeen jatkaa tai jos rajoitus alun perin määrätään 30 vuorokautta pidemmäksi ajaksi, rajoittamisesta tekee päätöksen 13 b §:ssä tarkoitettu lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Asiasta on viipymättä ilmoitettava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle päätöksen tekemistä varten. Yhtäjaksoisesti rajoittaminen saa jatkua enintään 90 vuorokautta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 24.6.2024

Marko Kilpi kok